

МІЖНАРОДНА ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ РЕГІОНІВ

©2023 МАРУЩАК С. М.

УДК 330.322
JEL: E22; F21; O16; O18; R12; R19

Марущак С. М. Міжнародна інвестиційна привабливість українських регіонів

Зростання волатильності екзогенного та ендогенного середовища, в якому діють економічні агенти, зумовлює посилення конкуренції за обмежений інвестиційний ресурс. Додатковим викликом сьогодення є потреба в стимулюванні соціально-економічного розвитку в Україні та посилення спроможностей регіонів до виконання свого соціального та інфраструктурного навантаження в контексті відносин з ключовими стейкхолдерами, передусім місцевих громад і бізнесу. Ключовим у даному контексті є налаштування адекватної системи на мікро- та макrorівнях для підтримки повоєнної відбудови регіонів України. Дана ситуація актуалізує проблематику розбудови адекватно функціонуючого комплексу інвестиційної привабливості регіонів. Метою статті є аналіз сутності інвестиційної привабливості регіонів у площині виявлення основних драйверів впливу на дану економічну категорію та формування пропозицій з її посилення як на коротко-, так і на довгостроковому часовому горизонті. У статті досліджено сутність економічної категорії «інвестиційна привабливість регіону» як ключової складової стимулювання соціально-економічного розвитку. Вивчено комплекс ключових чинників впливу на стан і перспективну динаміку інвестиційної привабливості регіону. Здійснено аналіз аналітичних підходів до виміру інвестиційної привабливості регіону в контексті сучасних викликів України та потреб повоєнної відбудови. Сформовано пропозиції з розбудови комплексу інвестиційної привабливості регіонів України в контексті повоєнної відбудови. Запропоноване дослідження може мати цінність для фахівців і дослідників в аналізованій царині, бути корисним для приватних і державних компаній, бізнес-асоціацій, міжнародних фінансових інституцій, органів державної влади. Перспективним напрямком майбутніх досліджень є розширення аналізу драйверів впливу на стан інвестиційної привабливості в контексті мотивацій і потреб основних груп стейкхолдерів.

Ключові слова: соціально-економічний розвиток; повоєнна відбудова; прями іноземні інвестиції; внутрішні інвестиції; міжнародний поділ праці.

Рис.: 2. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 18.

Марущак Світлана Миколаївна – кандидат економічних наук, доцент кафедри економічної політики та безпеки, Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова (просп. Героїв України, 9, Миколаїв, 54025, Україна)

E-mail: svitlana.marushchak@nuos.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0760-4427>

UDC 330.322
JEL: E22; F21; O16; O18; R12; R19

Marushchak S. M. International Investment Attractiveness of Ukrainian Regions

The growing volatility of the exogenous and endogenous environment in which economic agents operate causes increased competition for limited investment resources. A further challenge today is the need to stimulate socioeconomic development in Ukraine and strengthen the capacity of its regions to fulfill their social and infrastructural burden in the context of relations with key stakeholders, primarily local communities and businesses. The meaning of key in this context is to set up an adequate system at the micro and macro levels to support the post-war reconstruction of Ukraine's regions. This situation actualizes the problematics of building an adequately functioning complex of investment attractiveness of the regions. The article is aimed at analyzing the essence of investment attractiveness of regions in the plane of identifying the main drivers of influence on this economic category and forming proposals for its strengthening both on the short and long term time horizon. The article studies the essence of the economic category of «investment attractiveness of region» as a key component of stimulating socioeconomic development. A set of key factors influencing the status and prospective dynamics of investment attractiveness of the region is studied. An analysis of analytical approaches to measuring the investment attractiveness of the region in the context of current challenges for Ukraine and the needs of post-war reconstruction is carried out. Proposals for the development of a complex of investment attractiveness of the regions of Ukraine in the context of post-war reconstruction are formed. The proposed research may be valuable for specialists and researchers in the analyzed sphere, be useful for private and public companies, business associations, international financial institutions, public authorities. A promising direction of future research is to expand the analysis of drivers influencing the state of investment attractiveness in the context of motivations and needs of the main groups of stakeholders.

Keywords: socioeconomic development; post-war reconstruction; foreign direct investment; domestic investment; international division of labor.

Fig.: 2. **Tabl.:** 2. **Bibl.:** 18.

Marushchak Svitlana M. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Economic Policy and Security, Admiral Makarov National University of Shipbuilding (9 Heroiv Ukrainy Ave., Mykolayiv, 54025, Ukraine)

E-mail: svitlana.marushchak@nuos.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0760-4427>

Виклики мікро- та макrorівнів нашого часу, з якими зіштовхуються економічні агенти в Україні, зумовлюють потребу в активізації інструментів стимулювання соціально-економічного зростання, а також реалізацію цілей розвитку та забезпечення адекватного функціонування систем на рівні держави та її регіонів. Додатково постає на-

гальна потреба у формуванні адекватної системи для планування, реалізації, супроводу, контролю та моніторингу проектів повоєнної відбудови на рівні регіону за рахунок зовнішніх і внутрішніх інвестицій, що зумовлює актуальність застосування інструментарію комплексу інвестиційної привабливості регіону. До того ж, особливої складності даній проблематиці

додає активізація соціально-економічних процесів у контексті глобалізованого світу, а саме: посилення конкурування між регіонами за обмежений інвестиційний ресурс не тільки в межах окремої країни, але і світу в цілому. Технологічний прогрес і цифровізація також накладають свій відбиток на рівень інвестиційної привабливості регіону, що вимагає актуалізації його ролі в поділі праці, а також його місця в національному та міжнародному економічному механізмі.

Виходячи із зазначеного вище значної актуальності набуває проблематика підтримки комплексу інвестиційної привабливості в площині аналізу основних драйверів впливу та шляхів її посилення на коротко- та довгостроковому горизонті.

Проблематиці сутності інвестиційної привабливості регіону та її ролі в системі економічного механізму на мікро- та макрорівнях присвячено чимало досліджень.

Сутність інвестиційної привабливості регіонів і проблематика її впливу на мікро- та макро-економічні процеси в частині стимулювання соціально-економічного розвитку та формування потенціалу майбутнього зростання регіонального та національного рівнів висвітлюється в ряді наукових робіт. У даному аспекті А. Cieślak, G. Hien Tran [1, р. 211–212] досліджують масив драйверів впливу на інвестиційну привабливість регіонів з точки зору екзогенних і ендегенних змінних, що впливають на структуру та динаміку обсягів прямих іноземних інвестицій в економіку регіону в коротко- та довгостроковому часових горизонтах.

Своєю чергою, дослідження S. Iammarino, A. Rodriguez-Pose, M. Storper [2, р. 280–282] висвітлює чинники інвестиційної привабливості регіонів як драйвери нерівності в розвитку в Європі.

До дискусії в даному напрямку додає вклад робота Y. Bayar, R. Remeikienė, J. Žufan, M. Novotný [3, р. 7–9], в якій проаналізовано проблематику реалізації механізму прямих іноземних інвестицій у контексті мінімізації негативних ефектів безробіття в регіонах посттранзитних країн ЄС у розрізі стимулювання регіональної інвестиційної привабливості.

Якість інституцій як чинник інвестиційної привабливості регіону також розглядається в ряді робіт. Так, А. P. Balcerzak [4, р. 103–105] вивчає якість інституцій у країнах ЄС за методом TOPSIS з метою виявлення чинників інституційної природи, що впливають на розвинені країни та країни, що розвиваються, в розрізі визначення рівня регіональної інвестиційної привабливості.

Своєю чергою, Y. Song, R. Deng, R. Liu, Q. Peng [5, р. 8–10] аналізують проблематику впливу якості інституцій на динаміку інвестиційної привабливості спеціальних економічних зон у контексті рівня та структури прямих іноземних інвестицій до окремих регіонів.

Ряд робіт присвячено вивченню проблематики інвестиційної привабливості регіонів і чинників, що визначають привабливість регіонів для внутрішніх і зовнішніх інвестицій, за окремими країнами. Так, А. В. Hintošová, F. Sudzina, T. Barlašová [6] аналізують прямий і опосередкований вплив заходів, що стимулюють інвестиції в регіони Словаччини.

У роботі W. Bartlett, B. Krasniqi, J. Ahmetbasic [7, р. 17–19] досліджено проблематику залучення інвестицій у регіони балканських країн, зокрема в розрізі інструментарію смартспеціалізації окремих регіонів і фокусного стратегічного розвитку як ключового чиннику стимулювання інвестиційної привабливості регіонів, особливо в такій ключовій групі стейкхолдерів, як провайдери прямих іноземних інвестицій.

Додатково у своїй роботі S. Hobbs, D. Parasas, M. E. Abo Elsoud [8, р. 7–9] вивчають проблематику впливу прямих іноземних інвестицій та інвестиційної привабливості регіонів у контексті стимулювання соціально-економічного розвитку в Албанії.

У ряді робіт аналізується проблематика забезпечення інвестиційної привабливості регіонів у контексті пандемії COVID-19. Зокрема, у дослідженні R. Dias зі співавторами [9, р. 590–591] розглядаються особливості впливу на інвестиційну привабливість регіонів в умовах пандемії коронавірусної хвороби в Китаї, ЄС і США в частині специфіки заходів мікротамакрорівня, що було вжито в даних країнах у відповідь на виклики пандемії.

Робота P. Meinen, R. Serafini, O. Papagalli [10, р. 8–10] демонструє аналіз проблематики впливу вбудованості регіону в міжнародний економічний механізм у контексті стимулювання інвестиційної привабливості в період пандемії.

Драйверу туризму в контексті інвестиційної привабливості регіонів також присвячено чимало робіт. У даному контексті виділимо роботу B. Gavurova, V. Ivankova, M. Rigelsky, M. Přívarová [11, р. 40–42], в якій вивчається проблематика взаємозв'язку між рівнем туристичної активності та станом конкурентоспроможності регіонів розвинених країн OECD. Додатково в цьому ж аспекті варта уваги робота M. M. Grzelak, E. Roszko-Wójtcowicz [12, р. 165–166], в якій автори аналізують рівень туристичної активності за регіонами Польщі в контексті стимулювання ділової та споживчої активності та її впливу на рівень інвестиційної привабливості регіонів.

Інвестиційна привабливість регіонів у контексті стимулювання продуктивності праці вивчається рядом дослідників. Так, у роботі S. Jakšić, N. Erjavac, B. Cota [13, р. 837–838] акцентується на специфіці впливу прямих іноземних інвестицій на характер розвитку продуктивності праці в Хорватії в контексті чинників мікро- та макрорівня.

У даному ключі у своєму дослідженні С. С. Li, S. Tanna [14, р. 455–457] виділяють чинники в розрізі інвестиційної привабливості регіонів, що сприяють

стимулюванню зростання продуктивності праці на коротко- та довгострокову перспективу в країнах, що розвиваються.

Досліджується також проблематика розвитку спеціальних економічних зон у контексті інвестиційної привабливості регіонів. Зокрема, в дослідженні E. Roszko-Wójtowicz, M. M. Grzelak [15, p. 670–671] наведено аналіз чиннику макроекономічної стабільності як драйвера конкурентоспроможності на рівні регіону за окремими країнами ЄС.

У роботі L. Shuyan, M. Fabuš [16, p. 1282–1283] вивчається проблематика чинників впливу на управлінські рішення щодо китайських прямих інвестицій до регіонів країн ЄС у розрізі формування особливостей інвестиційної привабливості регіонів через їх профіль і сприйняття провайдерів прямих іноземних інвестицій.

Разом із тим, проблематика формування комплексу інвестиційної привабливості в контексті сучасних викликів України та характерних особливостей регіонів держави потребує більш детального дослідження та відповідних висновків.

Метою даного дослідження є вивчення сутності міжнародної інвестиційної привабливості регіонів з точки зору ідентифікації ключових чинників впливу та формування рекомендацій з її посилення в коротко- та довгостроковому періодах.

У межах даного дослідження сформовано ряд завдань:

- ✦ встановити сутність економічної категорії «інвестиційна привабливість регіону»;
- ✦ проаналізувати ключові чинники впливу на стан інвестиційної привабливості регіону з фокусом на завдання повоєнної відбудови;
- ✦ сформулювати пропозиції з посилення комплексу міжнародної інвестиційної привабливості регіонів України в контексті повоєнної відбудови.

Стабільний мотивований інтерес до регіону з боку внутрішніх і міжнародних інвесторів, що базується на спектрі чинників соціально-економічного, соціально-політичного, безпекового та інших ключових напрямків, що впливають на характер інвестиційних рішень, може бути охарактеризовано такою економічною категорією, як «інвестиційна привабливість регіону». Відповідно регіон з високою інвестиційною привабливістю має кращі можливості для залучення та реалізації інвестицій порівняно з регіоном, що є непривабливим у даній площині. Даний стан перебуває під впливом таких чинників екзогенного та ендегенного середовища, як:

- ✦ *соціально-економічна стабільність* (макроекономічна стабільність, низький рівень інфляції, адекватний дефіцит державного бюджету, стабільні темпи економічного зростання);

- ✦ *соціально-політична стабільність* (прозорість результатів виборів, періодична змінність влади, стабільність курсу держави);
- ✦ *стабільність нормативно-правової бази* (транспарентна державна політика, прогнозовані зміни законодавства, прозоре регуляторне поле);
- ✦ *достатність інфраструктури регіону* (адекватний рівень якості та щільності покриття ключовою інфраструктурою – транспорт, зв'язок, енергетика);
- ✦ *якість людського капіталу регіону* (рівень освіченості за демографічними групами, стан здоров'я, наявність достатніх демографічних ресурсів для забезпечення виробничої та споживчої баз);
- ✦ *ступінь технологічного розвитку регіону* (стан розвитку інновацій, науково-дослідних розробок, упровадження передових технологій);
- ✦ *легкість ведення бізнесу в регіоні* (прості процеси відкриття компанії, прозорість і легкість взаємодії з органами місцевої та державної влади).

Наведені вище аспекти впливають на інвестиційні потоки регіону, а також посилюють його інвестиційну привабливість. Прямі іноземні інвестиції, що підтримують економічне зростання, забезпечують робочі місця, інтенсифікацію ділової та споживчої активності в регіоні, з великою ймовірністю швидше та в більших обсягах надходять до того регіону, що має вищі рівні зазначених чинників. Водночас позитивні зрушення є тими ключовими індикаторами, що визначають рівень інвестиційної привабливості регіону.

Таким чином, інвестиційну привабливість регіонів як результативний показник позитивних зрушень її чинників можна виміряти обсягами прямих іноземних інвестицій (ПІІ) до регіонів. На *рис. 1* наведено динаміку ПІІ за 2020–2021 рр. (у силу обмеженості даних за 2022 р.).

Виділимо ключові зони екзогенного та ендегенного впливу на рівень інвестиційної привабливості регіону за основними напрямками на *рис. 2*.

Зауважимо, що виділені вище зони впливу діють системно та поєднуються між собою, формуючи профіль регіону з точки зору більшої або меншої привабливості для внутрішніх і зовнішніх інвесторів у цілому. Вибираючи напрямки для вкладення, інвестори часто оцінюють ці змінні та порівнюють їх із іншими регіонами та бенчмарками. Відповідно регіони з вищими показниками мають більше можливостей для залучення інвестицій, що сприяє їх економічному зростанню та розвитку.

Додатково наголосимо, що в контексті повоєнної відбудови маємо внести окремі коригування до вищевказаного ряду драйверів та сконцентруватися на такому переліку аспектів:

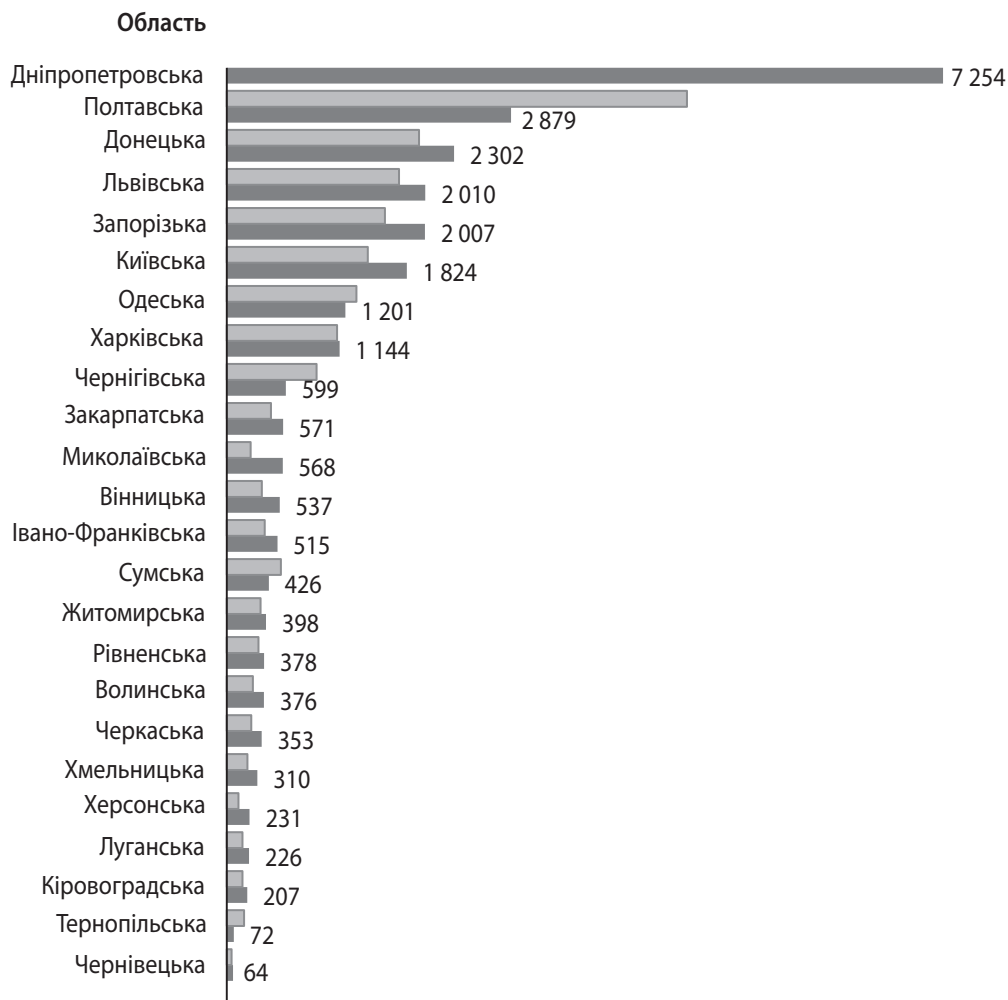

Рис. 1. Обсяг прямих іноземних інвестицій до України за регіонами в 2020–2021 рр., млн дол. США (числові показники у 2021 р.)

Джерело: складено на основі даних НБУ [17].

Рис. 2. Ключові зони екзогенного та ендогенного впливу на рівень інвестиційної привабливості регіону

Джерело: авторська розробка.

- ✦ потенціал регіону до руйнувань внаслідок збройної агресії, що є опосередкованим індикатором повоєнного потенціалу зростання регіону;
- ✦ фактичний масштаб руйнувань у ході військових дій;
- ✦ прогнозний масштаб руйнувань у силу руйнування або непридатності активів у майбутньому;
- ✦ соціально-економічні цілі повоєнної відбудови регіонального та національного рівнів;
- ✦ місце регіону в національному та міжнародному економічному механізмі та поділі праці.

З огляду на зазначене та з урахуванням невизначеності та браку надійних актуальних статистичних даних стосовно конвенційних показників, опосередкованим індикатором для вимірювання інвестиційної привабливості регіону може бути обсяг необхідних інфраструктурних відновлень у розрізі

соціальної інфраструктури (школи, лікарні), житла, доріг. У такому сенсі дані обсяги інфраструктурних відновлень свідчатимуть про потенціал для вкладень коштів інвесторів у відповідних регіонах. Ключові дані для цього наведено в *табл. 1*.

Звідси випливає, що нагальною потребою є формування мультифакторного стратегічного плану, що концентрується на ключових секторах економіки та соціального життя регіону, інфраструктури, бізнесового клімату, що є необхідним для підвищення рівня його інвестиційної привабливості. Основні інструменти підвищення інвестиційної привабливості регіону у світлі повоєнної відбудови наведено в *табл. 2*.

Застосовуючи виділений вище ключовий інструментарій, регіони можуть сприяти створенню середовища, спроможного залучати інвестиції як із внутрішніх, так і зовнішніх джерел, сприяючи підвищенню рівня економічного зростання та просуванню інвестиційних можливостей регіону з-поміж груп ключових стейкхолдерів.

Таблиця 1

Обсяг необхідних інфраструктурних відновлень у розрізі регіонів України

Регіон/Область	Школи, од.	Лікарні, од.	Дороги, км	Житлова площа, млн кв. м
Вінницька	13	5	0	0,0
Волинська	1	0	0	0,0
Дніпропетровська	22	7	75	0,4
Донецька	449	176	2 695	17 324
Житомирська	77	24	49	0,5
Закарпатська	0	0	0	0,0
Запорізька	83	32	3 872	0,9
Івано-Франківська	0	0	0	0,0
Кіровоградська	5	0	0	0
Київська	167	122	1 402	7 451
Львівська	0	0	0	0,0
Луганська	160	20	2 959	12 021
Миколаївська	158	82	1 809	4 048
Одеська	11	1	0	0,3
Полтавська	1	0	63	0,02
Рівненська	2	0	0	0,0
Сумська	46	19	1 584	1 029
Тернопільська	0	0	0	0,0
Харківська	476	145	3 891	9 578
Херсонська	82	51	3 941	0,5
Хмельницька	0	0	0	0,0
Черкаська	14	1	0	0,0
Чернівецька	0	0	0	0,0
Чернігівська	125	63	1 512	4 767

Джерело: складено на основі даних [18].

Основні інструменти підвищення інвестиційної привабливості регіону в контексті повоєнної відбудови

Інструмент	Роз'яснення
Стійка економічна політика	У розрізі даного інструменту ключовим завданням є забезпечення адекватного бізнес-клімату та відповідної стабільності в економічному середовищі
Забезпечення стабільності державного регулювання та верховенство права, підвищення прозорості умов ведення бізнесу	У даній площині основним є виконання раніше взятих зобов'язань і дотримання процедур вирішення спорів з метою зменшення невизначеності та захисту інтересів інвесторів, а також спрощення процедури реєстрації, ліцензування та отримання дозволів для бізнесу, що скоротить рівень бюрократизованості та полегшить ведення бізнесу в регіоні
Забезпечення достатності інфраструктури	Відбудова та поліпшення стану інфраструктури, що уможливіє ефективне функціонування виробничих і логістичних ланцюжків на регіональному, національному, міжнародному рівні в розрізі транспортної, телекомунікаційної, енергетичної інфраструктури
Висока якість людського капіталу	Створення передумов для формування в регіоні бази для висококваліфікованої робочої сили, яка може задовольнити вимоги різноманітних інвесторів та залучення більшого обсягу інвестицій з вищою доданою вартістю, здійснення вкладень в освіту та професійну підготовку, а також охорону здоров'я та поліпшення стану довколишнього середовища
Здійснення повноцінної комунікації з ключовими групами стейкхолдерів	Проведення інформаційних кампаній у рамках просування інвестиційних можливостей у регіоні, інформування потенційних інвесторів, сприяння інформування щодо ходу реалізації інвестиційних проєктів, створення платформ з просування інвестицій у регіоні
Підтримка інноваційної діяльності	Надання фінансування, податкових пільг та інших систем підтримки для компаній та науково-дослідних інституцій, некомерційного сектора

Джерело: складено автором.

ВИСНОВКИ

У підсумку – інвестиційна привабливість має важливе значення для регіону в контексті збереження його позицій у національній і глобальній економіці, гарантій сталого економічного розвитку та підвищення рівня життя місцевих громад. Висока інвестиційна привабливість є основним драйвером приходу бізнесу в регіон, стимулювання соціально-економічного розвитку, підтримки інновацій і технологічного розвитку, поліпшення стану інфраструктури, трансферу в рамках інформаційної економіки, розбудови міжнародних відносин. Посилення інвестиційної привабливості заохочує регіон до здійснення позитивних змін у розрізі легкості ведення бізнесу, які допомагають створенню сприятливого бізнес-середовища, підтримують розвиток місцевого та національного бізнесу з фокусом на підвищення його ефективності та конкурентоспроможності, а також сприяє підвищенню рівня життя в регіоні. До того ж, зростання привабливості регіону для прямих іноземних інвестицій може сприяти подоланню бідності та підвищенню якості життя, оскільки ці інвестиції активізують соціально-економічний розвиток, допомагають створювати нові робочі місця, поліпшувати стан транспортної, енергетичної та телекомунікаційної інфраструктури.

Привабливість країни для місцевих і міжнародних інвесторів визначається рядом критеріїв, ключо-

вими серед яких є: соціально-економічна та соціально-політична стабільність; легкість ведення бізнесу в регіоні; екологічна ситуація. Додатково на специфіку українського кейсу чинить вплив збройна агресія, що зумовлює необхідність коригування підходу до оцінювання стану та перспектив інвестиційної привабливості регіону. Так, у даному контексті доцільно врахувати ряд аспектів, а саме: яким був потенціал регіону до руйнувань внаслідок збройної агресії, що є опосередкованим індикатором повоєнного потенціалу зростання регіону; фактичний масштаб руйнувань у ході військових дій; прогнозний масштаб руйнування або непридатності активів у майбутньому; соціально-економічні цілі повоєнної відбудови регіонального та національного рівня; місце регіону в національному та міжнародному економічному механізмі та поділі праці. Даний аналітичний прийом дозволить глибше врахувати сучасний контекст і потреби повоєнної відбудови.

Перспективи майбутніх досліджень у даній царині охоплюють проблематику аналізу чинників впливу на інвестиційну привабливість регіону з точки зору стейкхолдерського підходу, а саме: врахування потреб і мотивацій ключових груп зацікавлених сторін у контексті залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій, а також реалізації інвестиційних проєктів у регіонах. Додатковий науково-прак-

тичний інтерес складає поглиблене вивчення виді-
лених у даному дослідженні аспектів впливу на стан
інвестиційної привабливості регіонів України у світлі
збройної агресії та потреб повоєнної відбудови. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Ciešlik A., Hien Tran G. Determinants of outward FDI from emerging economies. *Equilibrium Quarterly Journal of Economics and Economic Policy*. 2019. Vol. 14. No. 2. P. 209–231.
DOI: <https://doi.org/10.24136/eq.2019.010>
2. Iammarino S., Rodriguez-Pose A., Storper M. Regional inequality in Europe: evidence, theory and policy implications. *Journal of Economic Geography*. 2019. Vol. 19, Iss. 2. P. 273–298.
DOI: <https://doi.org/10.1093/jeg/lby021>
3. Bayar Y., Remeikienė R., Žufan J., Novotný M. Unemployment effects of greenfield and brownfield investments in post-transition European Union members. *Economics and Management Journal*. 2020. Vol. 23. Iss. 2. P. 4–16.
DOI: <https://doi.org/10.15240/tul/001/2020-2-001>
4. Balcerzak A. P. Quality of institutions in the European Union countries. Application of TOPSIS based on entropy measure for objective weighting. *Acta Polytechnica Hungarica*. 2020. Vol. 17. No. 1. P. 101–122.
DOI: [10.12700/APH.17.1.2020.1.6](https://doi.org/10.12700/APH.17.1.2020.1.6)
5. Song Y., Deng R., Liu R., Peng Q. Effects of Special Economic Zones on FDI in Emerging Economies: Does Institutional Quality Matter? *Sustainability*. 2020. Vol. 12. Iss. 20. P. 1–21.
DOI: <https://doi.org/10.3390/su12208409>
6. Hintošová A. B., Sudzina F., Barlašová T. Direct and indirect effects of investment incentives in Slovakia. *Journal of Risk and Financial Management*. 2021. Vol. 14. Iss. 2. Art. 56.
DOI: <https://doi.org/10.3390/jrfm14020056>
7. Bartlett W., Krasniqi B., Ahmetbasic J. Attracting FDI to the Western Balkans: special economic zones and smart specialization strategies. *Croatian Economic Survey*. 2019. Vol. 21. No. 2. P. 5–35.
DOI: [10.15179/ces.21.2.1](https://doi.org/10.15179/ces.21.2.1)
8. Hobbs S., Paparas D., Abo Eloud M. E. Does foreign direct investment and trade promote economic growth? Evidence from Albania. *Economies*. 2021. Vol. 9. Iss. 1. Art. 1.
DOI: <https://doi.org/10.3390/economies9010001>
9. Dias R. et al. Random walks and market efficiency tests: evidence on US, Chinese and European capital markets within the context of the global Covid-19 pandemic. *Oeconomia Copernicana*. 2020. Vol. 11. No. 4. P. 585–608.
DOI: <https://doi.org/10.24136/oc.2020.024>
10. Meinen P., Serafini R., Papagalli O. Regional economic impact of Covid-19: The role of sectoral structure and trade linkages. *ECB Working Papers*. February 2021. No. 2528. 24 p. URL: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpwps/ecb.wp2528~daf6789b9a.en.pdf>
11. Gavurova B., Ivankova V., Rigelsky M., Přívarová M. Relations Between Tourism Spending and Global Competitiveness – an Empirical Study in Developed

- OECD Countries. *Journal of Tourism and Services*. 2020. Vol. 11. Iss. 21. P. 38–54.
DOI: <https://doi.org/10.29036/jots.v11i21.175>
12. Grzelak M. M., Roszko-Wójtowicz E. Tourist attractiveness of voivodeships in Poland in the light of selected indicators: a dynamic approach. *Economic Annals-XXI*. 2020. Vol. 184. Iss. 7–8. P. 161–177.
DOI: <https://doi.org/10.21003/ea.V184-14>
 13. Jakšić S., Erjavec N., Cota B. The role of foreign direct investment and labor productivity in explaining Croatian regional export dynamics. *Central European Journal of Operations Research*. 2019. Vol. 27. Iss. 3. P. 835–849.
DOI: <https://doi.org/10.1007/s10100-018-0583-2>
 14. Li C. C., Tanna S. The impact of foreign direct investment on productivity: New evidence for developing countries. *Economic Modelling*. 2019. Vol. 80. P. 453–466.
DOI: <https://doi.org/10.1016/j.econmod.2018.11.028>
 15. Roszko-Wójtowicz E., Grzelak M. M. Macroeconomic stability and the level of competitiveness in EU member states: a comparative dynamic approach. *Oeconomia Copernicana*. 2020. Vol. 11. Iss. 4. P. 657–688.
DOI: <https://doi.org/10.24136/oc.2020.027>
 16. Shuyan L., Fabuš M. Study on the spatial distribution of China's outward foreign direct investment in EU and its influencing factors. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*. 2019. Vol. 6. Iss. 3. P. 1280–1296.
DOI: [https://doi.org/10.9770/jesi.2019.6.3\(16\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2019.6.3(16))
 17. Статистичні дані НБУ з прямих іноземних інвестицій за регіонами України. 2022 / Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external>
 18. Матеріали «План відновлення України». 2022. URL: <https://recovery.gov.ua/en>

REFERENCES

- Balcerzak, A. P. "Quality of institutions in the European Union countries. Application of TOPSIS based on entropy measure for objective weighting". *Acta Polytechnica Hungarica*, vol. 17, no. 1 (2020): 101-122.
DOI: [10.12700/APH.17.1.2020.1.6](https://doi.org/10.12700/APH.17.1.2020.1.6)
- Bartlett, W., Krasniqi, B., and Ahmetbasic, J. "Attracting FDI to the Western Balkans: special economic zones and smart specialization strategies". *Croatian Economic Survey*, vol. 21, no. 2 (2019): 5-35.
DOI: [10.15179/ces.21.2.1](https://doi.org/10.15179/ces.21.2.1)
- Bayar, Y. et al. "Unemployment effects of greenfield and brownfield investments in post-transition European Union members". *Economics and Management Journal*, vol. 23, no. 2 (2020): 4-16.
DOI: <https://doi.org/10.15240/tul/001/2020-2-001>
- Cieslik, A., and Hien Tran, G. "Determinants of outward FDI from emerging economies". *Equilibrium Quarterly Journal of Economics and Economic Policy*, vol. 14, no. 2 (2019): 209-231.
DOI: <https://doi.org/10.24136/eq.2019.010>
- Dias, R. et al. "Random walks and market efficiency tests: evidence on US, Chinese and European capital markets within the context of the global Covid-19 pandemic". *Oeconomia Copernicana*, vol. 11, no. 4 (2020): 585-608.
DOI: <https://doi.org/10.24136/oc.2020.024>

- Gavurova, B. et al. "Relations Between Tourism Spending and Global Competitiveness – an Empirical Study in Developed OECD Countries". *Journal of Tourism and Services*, vol. 11, no. 21 (2020): 38-54.
DOI: <https://doi.org/10.29036/jots.v11i21.175>
- Grzelak, M. M., and Roszko-Wojtowicz, E. "Tourist attractiveness of voivodeships in Poland in the light of selected indicators: a dynamic approach". *Economic Annals-XXI*, vol. 184, no. 7-8 (2020): 161-177.
DOI: <https://doi.org/10.21003/ea.V184-14>
- Hintosova, A. B., Sudzina, F., and Barlasova, T. "Direct and indirect effects of investment incentives in Slovakia". *Journal of Risk and Financial Management*, art. 56, vol. 14, no. 2 (2021).
DOI: <https://doi.org/10.3390/jrfm14020056>
- Hobbs, S., Paparas, D., and Abo Eloud, M. E. "Does foreign direct investment and trade promote economic growth? Evidence from Albania". *Economies*, art. 1, vol. 9, no. 1 (2021).
DOI: <https://doi.org/10.3390/economies9010001>
- Iammarino, S., Rodriguez-Pose, A., and Storper, M. "Regional inequality in Europe: evidence, theory and policy implications". *Journal of Economic Geography*, vol. 19 (2019): 273-298.
DOI: <https://doi.org/10.1093/jeg/lby021>
- Jaksic, S., Erjavec, N., and Cota, B. "The role of foreign direct investment and labor productivity in explaining Croatian regional export dynamics". *Central European Journal of Operations Research*, vol. 27, no. 3 (2019): 835-849. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10100-018-0583-2>
- Li, C. C., and Tanna, S. "The impact of foreign direct investment on productivity: New evidence for developing countries". *Economic Modelling*, vol. 80 (2019): 453-466.
DOI: <https://doi.org/10.1016/j.econmod.2018.11.028>
- "Materialy «Plan vidnovlennia Ukrainy». 2022" [Materials "Ukraine Recovery Plan". 2022]. <https://recovery.gov.ua/en>
- Meinen, P., Serafini, R., and Papagalli, O. "Regional economic impact of Covid-19: The role of sectoral structure and trade linkages". *ECB Working Papers*. February 2021. <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpwps/ecb.wp2528~daf6789b9a.en.pdf>
- Roszko-Wojtowicz, E., and Grzelak, M. M. "Macroeconomic stability and the level of competitiveness in EU member states: a comparative dynamic approach". *Oeconomia Copernicana*, vol. 11, no. 4 (2020): 657-688.
DOI: <https://doi.org/10.24136/oc.2020.027>
- "Statystichni dani NBU z priamykh inozemnykh investytsii za rehionamy Ukrainy. 2022" [NBU Statistical Data on Foreign Direct Investments by Region of Ukraine. 2022]. *Natsionalnyi bank Ukrainy*. <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external>
- Shuyan, L., and Fabus, M. "Study on the spatial distribution of China's outward foreign direct investment in EU and its influencing factors". *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, vol. 6, no. 3 (2019): 1280-1296.
DOI: [https://doi.org/10.9770/jesi.2019.6.3\(16\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2019.6.3(16))
- Song, Y. et al. "Effects of Special Economic Zones on FDI in Emerging Economies: Does Institutional Quality Matter?" *Sustainability*, vol. 12, no. 20 (2020): 1-21.
DOI: <https://doi.org/10.3390/su12208409>